

τοῦδε ὅσον ἔπρεπεν ὑπ' ὅψιν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν κατὰ τὴν ἐθνολογίαν τῶν μακεδονικῶν χωρῶν.

Ὁ Rouqueville, τὸν ὁποῖον ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Tafel¹, ἐνόμισεν ὅτι ἀνεκάλυψε τὰ λείψανα τῶν Βαρδαριωτῶν περὶ τὸν Ἀλυάκιον καὶ δὴ εἰς τὸ Βογατσικόν, Ἀνασελίτσαν καὶ Καστορίαν, ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν εἶχον ἀσπασθῇ τὸν μουσουλμανισμόν, ἄλλοι δὲ εἶχον παραμεῖναι χριστιανοί. Ὁ Rouqueville πιθανῶς ἠπατήθη ἐκλαβὼν τοὺς ἐλληνιστὶ ὀμιλοῦντας καὶ ἐλληνικῆς καταγωγῆς ὄντας γνωστοὺς Βαλλιαῖδες ὡς λείψανα τῶν Βαρδαριωτῶν.

ΤΟ ΣΔΡΑΒΙΚΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΥΜΟΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΟΣΤΡΟΒΟΝ ΤΟΥ ΜΑΡΜΑΡΙΟΥ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΜΑΝΙΑΚΗ

Ἐν τῷ τυπικῷ τοῦ Πακουριανοῦ ἀναγράφεται μεταξὺ ἄλλων δωρεῶν ὅτι παραχωρεῖται εἰς τὴν ἰδρυθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ μονὴν τῆς Παναγίας τῆς Πετριτζονιτίσσης μεταξὺ ἄλλων καὶ «τὸ χωρίον ὃ Σραβίκιον λέγεται, σὺν τῇ Καισαροπόλει τῇ διακειμένη ἐν τῷ θέματι τῶν Σεργῶν ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τοῦ βάνδου Ζαβάλτας μετὰ τῆς λίμνης αὐτῆς καὶ τῶν ὀψιμοτοπίων καὶ τοῦ ὑπ' αὐτὴν ἀγριδίου, τοῦ λεγομένου Γελαύκωνος». Παραθέσαντες τὸ χωρίον τοῦτο ἀνωτέρω ἐσημειώσαμεν² ὅτι τὸ τοπωνύμιον Σραβίκιον ἀπαντᾷται ὑπὸ διαφόρους τύπους εἰς ἔγγραφα τῶν μονῶν τοῦ Ἀθῶ, οἷον Σδραβίκιον, Σδραβήκιον, Ζδραβίκιον, Ἀσδραβίκιον καὶ Ὀσδραβίκιον, Ἀστραβίκιον³ καὶ εἴ τι ἄλλο. Δυσκολεύομαι νὰ πιστεύσω ὅτι τὸ τοπωνύμιον ἔχει τινὰ σχέσιν πρὸς τὴν ἀρχαίαν πόλιν Δράβησκον, μὲ τὸ ὄνομα τῆς ὁποίας μετωνόμασαν τὸ χωρίον σημερον καὶ ἡ ὁποία πιστεύεται ὅτι ἔκειτο εἰς τὴν θέσιν τῆς σημερινῆς Δράμας. Φαίνεται μᾶλλον σλαβικῆς προελεύσεως. Μὴ ἔχων γνῶσιν τῶν σλαβικῶν γλωσσῶν δὲν δύναμαι νὰ προβῶ εἰς τὴν ἐτυμολόγησιν τοῦ ὀνόματος. Ἀλλ' ἀφήνων εἰς τοὺς εἰδικοὺς τὴν ἐξέτασιν τοῦ πράγματος δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἀποτολμήσω ἐνταῦθα τὴν ὑπόνοιαν, μήπως ἡ λέξις ἔχῃ τινὰ σχέσιν πρὸς τὸ σύνηθες σλαβικὸν τοπωνύμιον Ὀστροβο (νῆσος), ὁπό-

¹ Ἐνθ' ἀν. σ. 79 κέ.

² Βλ. ἀν. σ. 325s.

³ Ἀρχαδ. Βατ. Γρηγ. Παλ. 3,217.

θεν Ὁστροβίκι, κατὰ τὸ Λέσκοβο - Λεσκοβίκι¹ καὶ τὰ παρόμοια, Ὁστραβίκι, Ἀστραβίκι, Ἀσδραβίκι, Σδραβίκι κτλ. Καὶ ἡ μὲν ἀφαίρεσις τοῦ ἀρχικοῦ φωνήεντος, ὅπως καὶ ἡ προσθήκη αὐτοῦ, οὐδεμίαν παρῶνσιάζει δυσχέρειαν ἐν τῇ ἐλληνικῇ². Ἡ δυσκολία ἔγκειται κυρίως εἰς τὴν μετατροπὴν τοῦ αἰήχου στρ εἰς zd r, ἥτις θὰ ἦτο δύσκολος εἰς τὴν ἐλληνικὴν, ἀγνοῶ ἂν καὶ εἰς τὴν σλαβικὴν, ἐκτὸς πλεόν ἂν πρόκειται περὶ παρετυμολογίας τινὸς πρὸς τὴν σλαβικὴν λέξιν zdraue ἢ ἄλλην τινα.

Εἰς τὴν συσχέτισιν ταύτην τοῦ Σδραβικίου πρὸς τὸ Ὁστροβον ἐκτὸς τῆς φωνητικῆς ὁμοιότητος, ἡ ὁποία δύναται νὰ εἶναι καὶ ἐπιφανειακὴ, μὲ ὁδηγεῖ καὶ ἡ πληροφορία τοῦ Κεδρηνοῦ περὶ ὑπάρξεως Ὁστροβοῦ ἐν τῷ Μαρμαρίῳ. Γνωστοῦ ὄντος ὅτι τὸ Μαρμάριον³ ἔκειτο παρὰ τὴν Ἀμφίπολιν, ὅπου τὸ σημερινὸν Νιοχώρι, ὃ περὶ αὐτὸ Ὁστροβὸς οὗτος τοῦ Κεδρηνοῦ δὲν θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὸ ὄχι πολὺ μακρὰν κείμενον Σδραβίκι.

Ὑπολείπεται νὰ ἐξετασθῇ ἂν ὄντως ὑπάρχῃ περὶ τὸ Ζδραβίκιον νήσος τις, ἥτις νὰ δικαιολογῇ τὸ ὄνομα. Ἡ θέσις τοῦ σημερινοῦ Ζδραβικίου εἶναι γνωστὴ καὶ δὲν δικαιολογεῖ τὸ ὄνομα τῆς νήσου. Ἀλλ' ἐν τοῖς ἐγγράφοις εὑρίχεται καὶ παλαιὸν Ζδρακίκιον ἢ ἕτερον Ζδραβίκιον,⁴ τοῦ ὁποίου ἡ θέσις δυστυχῶς δὲν καθορίζεται. Εἶναι λοιπὸν δυνατόν ἐν τῇ περιοχῇ τούτου νὰ εὑρίσκετο νησίς τις.⁵ Ἄλλως πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ σημερινοῦ Ζδραβικίου καὶ εἰς ἀπόστασιν τεσσάρων καὶ ἡμίσεος περίπου χιλιομέτρων ἀπ' αὐτοῦ, ὀλίγον πέραν τοῦ Πάνακος καὶ ἐντὸς τῆς Βάλτας κεῖται ὁ τύμβος τῆς Καισαροπόλεως,⁶ ὅστις κατὰ τὰς πληροφορίες τῶν χωρικῶν περιεκλύζετο ἐν καιρῷ χειμῶνος ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ ἀπετέλει ὄντως νήσον. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀδύνατον ἐκεῖθεν νὰ προέρχεται τὸ ὄνομα τοῦ Ὁστραβικίου, τὸ δοθὲν κατόπιν εἰς τὸ χωρίον, ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ ὁποίου ἔκειτο.

Ἐὰν ὅμως ἡ ἀνωτέρω ὑποτεθεῖσα ἐτυμολογία, ἥτις ὄντως παρέχει

¹ Ἡ κατάληξις *ικι κατ'* ἀνακοίνωσιν τοῦ γραμματέως τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ἱ. Σπαθάρη δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὑποκοριστική.

² Πρβλ. καὶ τὰς γραφὰς *Σ τ ρ ό β ο ν* ἀντὶ Ὁ σ τ ρ ο β ο ν παρὰ Γεωργίῳ Ἀκροπολίτῃ (Ἐκδ. Heisenberg 84,20) καὶ *Β ό σ τ ρ ο ν* παρὰ Παχυμέρει (Βόνν. I 107,4). *T a f e l*, *De via Egnatia (pars occidentalis)* σ. 42 **

³ Βλ. ἀν. σ. 327 καὶ 479,10.

⁴ *Act. Chil.* 53,35,42. 118,31.

⁵ Πρέπει πάντοτε νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν εἰς τὴν τοπογραφικὴν ἐξέτασιν καὶ αἱ μεταβολαί, αἵτινες ἀπὸ τοῦ ΙΑ' αἰῶνος μέχρι σήμερον εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπῆλθον εἰς τὸν ροῦν τοῦ Σερυμόνος καὶ τὴν ἑκτασιν τῆς λίμνης καὶ τῆς βάλτας.

⁶ Περὶ αὐτῆς βλέπε τὴν ἐπομένην μελέτην.

δυσχερείας, δὲν εἶναι δυνατή, τὸ δὲ ὄνομα πρέπη ἄλλως νὰ ἐρμηνευθῇ, καὶ πάλιν ἡ πληροφορία τοῦ Κεδρηνοῦ περὶ ὑπάρξεως Ὀστροβοῦ ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Μαρμαρίου δὲν πρέπει νὰ τεθῇ ἐν ἀμφιβόλῳ. Διότι πρῶτον εἶναι δυνατόν ὁ Κεδρηνὸς ἢ ἡ πηγὴ αὐτοῦ νὰ μετέβαλον τὸ Ὀστραβίκιον εἰς τὸ γνωστότερον Ὀστροβον. Ἐπειτα, ἐὰν καὶ τοῦτο ἀποκρουσθῇ καὶ ἐὰν πουθενὰ ἀλλαχοῦ δὲν εὕρισκωμεν τὸ ὄνομα Ὀστροβον, εὕρισκωμεν ὅμως ἐν τοῖς ἐγγράφοις τοῦ ΙΔ' αἰῶνος καὶ νῆσον περὶ τὸ Μαρμαρίον¹ καὶ χωρίον συνορεῦον πρὸς τὸν γειτονικὸν τοῦ Μαρμαρίου Χάντακα, φέρον τὸ ὄνομα τοῦ Νησίου,² τὸ ὁποῖον δύναται νὰ εἶναι μετάφρασις τοῦ παλαιότερου Ὀστρόβου, δεδομένου ὅτι οἱ κάτοικοι κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον εἶναι πάντες Ἕλληνες, ὥς φαίνεται ἐκ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν.³

*
* *

Ἡ εἵδησις τοῦ Κεδρηνοῦ περὶ τοῦ ἐν τῷ Μαρμαρίῳ Ὀστροβοῦ συνδυάζεται πρὸς οὐχὶ ἀσήμαντον τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας γεγονός, πρὸς τὴν νίκην τοῦ περιφήμου στρατηγοῦ Γεωργίου τοῦ Μανιάκη κατὰ τῶν στρατευμάτων τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, ἀλλὰ καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Κατὰ τὸν Κεδρηνόν,⁴ ὅστις μόνος ἀναφέρει τὸν τόπον, ἡ συνάντησις τῶν δύο στρατευμάτων ἔγινε «κατὰ τὸν λεγόμενον Ὀστροβὸν ἐν τῷ Μαρμαρίῳ».

Καθ' ὅσον γνωρίζω πάντες οἱ πραγματευθέντες περὶ τῆς μάχης ἱστορικοί, μὴδὲ τοῦ Diehl ἐξαιρουμένου,⁵ μὴ προσέξαντες εἰς τὴν προσθήκην τοῦ Κεδρηνοῦ «ἐν τῷ Μαρμαρίῳ», ἐταύτισαν τὸν Ὀστροβὸν τοῦτον

¹ Act. Pant. 8,31 «τό τε νησίον ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ Ζαστρίου καὶ καταβαῖνον διὰ τοῦ παλαιοῦ πόρου καὶ διήκον εἰς τὰς λιγέας.» Ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ (35) ἀναφέρεται καὶ χωρίον Ὀστροζήνικον.

² Act. Zog. 29, 60, 78, 86. 41,5. 43,5.

³ Τὰ ἐγγράφα τοῦ Ἀθῶ ἀπὸ ἐθνολογικῆς ἀπόψεως εἶναι διὰ τὸν ἑλληνισμόν τῆς Χαλκιδικῆς καὶ τῆς περὶ τὸν Στρυμόνα καὶ τὸ Παιγγαῖον χώρας σπουδαιότατα, διότι παρὰ τὴν ὁμολογουμένως σλαβικὴν ἀρχὴν τοπωνυμίων τινῶν τὰ ὀνόματα τῶν χωρικῶν, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, εἶναι ἀπαξίαπαντα ἑλληνικά. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἂν ἐμελετῶντο ταῦτα συστηματικῶς.

⁴ Βόνν. II 548,23 «Καὶ συναντῶσι τὰ στρατεύματα κατὰ τὸν λεγόμενον Ὀστροβὸν ἐν τῷ Μαρμαρίῳ, καὶ συμπλοκῆς γενομένης τρέπονται οἱ περὶ τὸν Στέφανον, αὐτοῦ τοῦ Μανιάκη προηγουμένου καὶ τὰς φαλάγγας διακόπτοντος.» Πλὴν τοῦ Κεδρηνοῦ καὶ ὁ Γλυκᾶς, ἀντλῶν πιθανῶς ἐκ τοῦ Σκυλίτση, μνημονεύει τοῦ Ὀστροβοῦ ἄνευ ὅμως τῆς χαρακτηριστικῆς προσθήκης «ἐν τῷ Μαρμαρίῳ» (Βόνν. 594,15).

⁵ Histoire de Moyen age. Tome III. Le monde oriental de 395 à 1081. Paris 1936, σ. 515. Il se heurta à Ostrovo en Haute Macédoine aux forces imperiales.

πρὸς τὸν παρὰ τὰς ὄχθας τῆς ὁμωνύμου λίμνης, ὅστις καὶ συνηθέστερον μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Κεδρηνοῦ καὶ ἄλλων πηγῶν ¹.

Εἰς τὴν εἶδῃσιν τοῦ Κεδρηνοῦ, ὅστις προσδιορίζει χαρακτηριστικῶς τὸν Ὀστροβὸν τοῦτον ὡς ἐν τῷ Μαρμαρίῳ κείμενον, προφανῶς διὰ νὰ μὴ συγχέεται πρὸς τὸν παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, ἣτις δὲν εἶναι ἄγνωστος εἰς αὐτόν, ² ἀντιφάσκει πως ἡ ἀφήγησις τῶν αὐτῶν γεγονότων ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Ἀτταλειάτου, καθ' ἣν ὁ Μανιάκης κατὰ τὴν ἐπίθεσιν αὐτοῦ εὗρίσκετο ἐστρατοπεδευμένος «πρὸ δύο τῆς Θεσσαλονίκης ἡμερῶν», δηλονότι εἰς ἀπόστασιν ὁδοῦ δύο ἡμερῶν πρὶν φθῆσθαι εἰς Θεσσαλονίκην ³. Ἀλλ' ἡ ἀπόστασις αὕτη, εἰς συνδυασθῇ πρὸς τὸν παρὰ τὴν λίμνην Ὀστροβόν, δὲν φαίνεται ἀκριβής, διότι ἡ ἀπόστασις αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης ὑπερβαίνει ἀσφαλῶς τὰς δύο ἡμέρας, ⁴ ἐνῶ ἀντιστρόφως ἡ ἀπὸ Θεσσαλονίκης μέχρι τοῦ Μαρμαρίου εἶναι ἀκριβῶς δύο ἡμερῶν. Κατὰ τὸν Καντακουζηνὸν ἡ εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ὁμωνύμου σήμερον στενοῦ καὶ περὶ τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς λίμνης Βόλβης εὗρισκομένη Ρεντίνα ἀπέχει τῆς Θεσσαλονίκης «ἡμέρας ὁδόν», ⁵ ἀπὸ δὲ τῆς Ρεντίνας ἡ μέχρι τῆς γεφύρας τῆς Ἀμφιπόλεως ἀπόστασις δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίνει τὴν ἡμέραν, ἀφ' οὗ ὁ Λίβιος ὑπολογίζει τὴν ἀπὸ τῆς Ἀμφιπόλεως μέχρι τῆς Ἀπολλωνίας ὁδὸν εἰς ἡμέραν μίαν ⁶. Ὑποθέτω ὅτι ὁ Ἀτταλειάτης ἔχων

¹ Βλ. Tafel, De via Egnatia (pars occidentalis) σ. 42 **

² Βόνν. II 453,17. Φρούριον δὲ τὰ Βοδηνά ἐπὶ πέτρᾳ ἀποτόμου κείμενον, δι' ἧς καταρρεῖ τὸ τῆς λίμνης τοῦ Ὀστροβοῦ ὕδωρ, ὑπὸ γῆς κάτωθεν ῥέον ἀφανῶς κάκεισε πάλιν ὑποδυόμενον.

³ Μιχαὴλ Ἀτταλειάτης Βόνν. 18,20. Καὶ τὰ μὲν λοιπὰ τῶν συναντησάντων στρατεύματα συνετάραξε καὶ κατέβαλε, πρὸ δύο δὲ τῆς Θεσσαλονίκης ἡμερῶν στρατοπεδευσάμενος περὶ δείλην ὁψίαν προσβάλλει τῷ μεγίστῳ βασιλεῦσιν στρατοπέδῳ.

⁴ Κατὰ τὸν γράψαντα τὴν ἀφήγησιν περὶ τῆς μεταφορᾶς τοῦ καλύμματος τῆς σοροῦ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἐκ Θεσσαλονίκης εἰς τὴν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος ἐν Κωνσταντινουπόλει (Παπαδοπούλου Κεραμέως, Ἀνάλεκτα ἱεροσολυμιτικῆς σταχυολογίας 4,241) ἡ ἀπόστασις τοῦ χωρίου Δοβροχουβίστας, ἀπέχοντος δύο μίλια ἀπὸ Βεργοῖας ἦτο «ἱππικὰ δρόμου ἡμερήσια δύο», ἄρα ἡ ἀπόστασις τοῦ Ὀστροβοῦ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης, ἣτις εἶναι σχεδὸν διπλασία, ὑπερβαίνει τὰς τρεῖς ἡμέρας.

⁵ Βόνν. II 236,4 «Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ διερχομένῳ ἡ Ρεντίνα, φρούριόν τι Θεσσαλονίκης ἡμέρας ὁδὸν διέχον, προσεχώρησεν ἐκοντί». Χαρακτηριστικὰ διὰ τὴν ἀπόστασιν τοῦ Μαρμαρίου ἀπὸ Θεσσαλονίκης εἶναι καὶ τὰ ἐν I, 267,17 κέ. ἐκτιθέμενα. «Ἐπεὶ δὲ ἐπεγένετο ἡ νύξ, ἀναστρέψας ἀφ' ἧς ἐπορεύετο ὁδοῦ, ἤλαυνεν ἐπὶ Θεσσαλονίκην διὰ Σερυμόνος. Καὶ διαβὰς τὸν ποταμὸν κατὰ τὸ Μαρμάριον προσαγορευόμενον μικρὸν ἐκέλευσε τὴν στρατιάν τυχεῖν ἀναπαύλης καταβάντας ἀπὸ τῶν ἵππων. Ἀναπαυσάμενοι δὲ εἶχοντο πάλιν τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν τε ἐπιούσαν καὶ τὴν νύκτα τὴν μετ' αὐτὴν ὁδεύσαντες ἅμα ἕφ' ἑκάστην κατὰ τὴν τρίτην ἦσαν ἐν Χορταίτου». Κατὰ ταῦτα τὴν ἀπὸ Μαρμαρίου μέχρι Χορταίτου ἀπόστασιν διήνυσαν εἰς μίαν ἡμέραν καὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν ἰσὺς νύκτα.

⁶ Livius 45,28,9. omnibus aliis omissis Apolloniam ad eos pergit. Quo cum.

ὕπ' ὅψιν του πληροφορίαν, καθ' ἣν ἡ μάχη συνεκροτήθη εἰς ἀπόστασιν δύο ἡμερῶν πρὸ τῆς Θεσσαλονίκης, ἀλλ' ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει, συνέχευε τὰ πράγματα, ἢ καὶ ἀσαφῶς ἐξεφράσθη ὁ ἴδιος, ἐνῷ εἶχεν ἐν νῷ τὴν ἀπόστασιν τῆς Θεσσαλονίκης ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ ὅχι ἀπὸ τοῦ Μανιάκη. Δὲν πρέπει δὲ νὰ θεωρηθῇ ὡς κώλυμα διὰ δὲν μνημονεύεται ὡς προηγηθεῖσα ἡ κατάληψις τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ Μανιάκης κατὰ τὰς πληροφορίας τῶν συγγραφέων καὶ ἰδίᾳ τοῦ Ψέλλου πληροφωρηθεὶς τὰ τῆς συγκροτήσεως καὶ ἀποστολῆς στρατευμάτων ὑπὸ τοῦ Μονομάχου, μετὰ τὴν συντριβὴν τῆς περὶ τὸ Δυρράχιον ἀντιστάσεως ἔσπευδε νὰ προκαταλάβῃ ἀνέτοιμον τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ, ὅπερ καὶ ἐπέτυχεν.¹ Ἡ προσβολὴ κατὰ τῆς Θεσσαλονίκης οὐδένα λόγον εἶχε διὰ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον ἔσπευδε νὰ συντρίψῃ τὸν ἀντίπαλον, διὰ νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Κατὰ ταῦτα ἡ μάχη τοῦ Μανιάκη πρὸς τὰ στρατεύματα τοῦ Μονομάχου κατὰ τὴν σαφῆ καὶ χαρακτηριστικὴν ἐπεξηγητικὴν σημείωσιν τοῦ Κεδρηνοῦ ἐγένετο ἐν τινι περὶ τὸ Μαριάριον Ὁστροβῷ. Διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου δὲν εἶναι ἀπίθανον ὁ Κεδρηνὸς νὰ ἐννοῇ τὸ παραλίμνιον καὶ ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῆς Ἐγνατίας κείμενον χωρίον Ὁσδραβίκι, τοῦ ὁποίου ἡ ἀκουστικὴ εἰκὼν, ἂν ὅχι καὶ τὸ ἔτυμον, ὑπενθύμιζε εἰς αὐτὸν τὸν οὐχὶ ἄγνωστόν του Ὁστροβόν, ἢ ἄλλο Νησίον περὶ τὸν αὐτὸν τόπον, μετονομασθὲν κατόπιν.

Perseus obviam Amphipoli nimis soluta custodia processisset—id diei iter est—ipsam benigne allocutus est. Πρβλ. Tafel, De via Egnatia (pars orientalis, σ. 7). Παρὰ τῷ αὐτῷ Tafel ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ δευτέρου βιβλίου τοῦ περὶ θεμάτων τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου εὐρίσκω ἐκ τοῦ Edrisi τὴν πληροφορίαν ὅτι ἡ ἀπόστασις ἀπὸ Ρεντίνας μέχρι Χρυσουπόλεως ἦτοι Ἀμφιπόλεως ἦτο μιλίων εἴκοσι πέντε. Τὸ χωρίον βλ. ἀν. σ. 327₁.

¹ Πρβλ. τὸν ἐγκωμιαστικὸν λόγον εἰς τὸν Μονομάχον (Σάθα, Μεσ. Βιβλ. 5, 139) «Κλέπτει τὴν ἔφοδον ὁ ἐχθρὸς, ἀνιφαίνεσθαι σὺν μυριάσιν ἱππέων, συρρήγνυται ταῖς ἡμετέραις δυνάμεις αὐτὸς καὶ στρατηγῶν καὶ μαχόμενος». Πρβλ. καὶ Ψέλλου, Χρονογραφία. Κωνσταντῖνος Θ' κεφ. 83 «πάντα κατόπιν τῶν τυρηνικῶν πεπονηκώς λογισμῶν, πειρᾶται ἀσυντάκτους καταλαβεῖν καὶ σὺν ἐὺζῶν ἡ στρατιᾷ οὐκω προσδοκηθεῖς τούτοις ἐφίσταται.»